

LANGDURIGE WERKLOOSHEID ↔ VOLLEDIGE WERGGELEGENHEID

Door ir. H.A.M. Bos, versie 3

1. Introductie.

Werkloosheid is een fenomeen dat een hoop schade berokkent.

Voor het werkloze individu als er geen uitzicht is op een oplossing en de aansluiting bij de arbeidsmarkt verloren gaat.

Hellaas is bij elke werkloosheidgolf dit laatste een gegeven geworden voor een groot aantal personen. Voor de maatschappij als geheel is er ook schade, immers een werkpotentieel is wel beschikbaar maar kan niet worden aangewend.

Het leidt ook tot een tweedeling in de maatschappij van werkende en niet werkende wat frictie oplevert. Er zijn als gevolg van deze verschijnselen vervolgens nog een groot aantal indirecte negatieve effecten.

Reden genoeg om te proberen een adequate oplossing te zoeken.

2. Doel.

Het doel is om een oplossing te zoeken voor de massawerkloosheid en vooral de lange duur ervan. Immers leidt de lange duur tot uitsluiting.

Waar niet naar gekeken wordt is een beperkte werkloosheid van ongeveer 2 procent. Deze werkloosheid wordt veroorzaakt door dat de maatschappij, economie en arbeidsmarkt voortdurend in beweging is. Werkloosheid is in deze periode vaak van beperkte duur en karakteriseert zich doordat men zich opnieuw op de arbeidsmarkt oriënteert. Niettemin kunnen voorstellen om langdurige massawerkloosheid op te lossen ook binnen dit gebied een positief effect hebben.

Een andere beperking is de omvang van de economische schok waardoor de werkloosheid wordt veroorzaakt.

Is deze substantieel groter dan wat zich de laatste tientallen jaren heeft voorgedaan dan is er over de effecten te weinig bekend. Een schok dat een algemene werkloosheid creëert van meer dan 10% wordt daarom buiten beschouwing gelaten.

3. Historie aanpak.

Er zijn in Nederland twee werkloosheidsperiodes geweest na WOII.

De eerste begon in 1972 en eindigde met toppen en dalen om en nabij 1997, de oorzaak (shok) was de stijging van de olieprijs. (tweemaal)

De tweede periode begon in 2000 (*het beursdebacle World-Online is goed als startpunt te zien voor de Nederlandse situatie*) en liep gedurende 2005 ten einde.

1972 ↔ 1997.

De eerste periode begon in de bouw en verspreide zich vervolgens als een olievlek over de rest van de economie. Er werd door de overheid in eerste instantie op gereageerd met investeringen. Dit deed de staatsschuld groeien maar bracht geen oplossing. Geleidelijk is de draai gemaakt naar bezuinigen en het in toom houden van de lonen. (loonmaatregel, akkoorden overheid en vakbonden) Via regelgeving zijn hieraan structurele ingrepen toegevoegd. Vut regelingen met als doel verkleinen van het arbeiders aanbod.

ATV dagen met als doel verkleinen van de werktijd per werknemer.

Daarnaast nog diverse stimuleringsregelingen voor in de knel gekomen groepen werklozen.

2000 ↔ 2005.

Deze periode begon in de automatisering - en telecommunicatie markt ten gevolge van overspannen verwachtingen.

Er wordt door de overheid in eerste instantie niet gereageerd door politieke instabiliteit. Vervolgens is er gekozen voor het bezuinigen op de medicijn zo als bekend uit de eerste periode. Bezuinigen op de staatsuitgaven en een akkoord met de vakbonden voor loonmatiging. Bestaande Vut en ATV regelingen uit de eerste periode bleven gedurende deze periode gehandhaafd.

4. Resultaat aanpak.

De methode, om door middel van matigen (loon, overheidsuitgaven) de internationale concurrentie positie te verbeteren met als resultaat economische groei waardoor er weer meer banen ontstaan en uiteindelijk de werkloosheid afneemt, is voor het grootste deel verantwoordelijk voor de oplossing van het werklozenvraagstuk.

De structurele maatregelen zoals VUT en ATV hebben veel beperkter bijgedragen aan het oplossen van de werkloosheid. De VUT werkt gedeeltelijk ook tegen door de kosten van vervroegde pensionering.

Wat direct opvalt, is dat met dit beleid de werkloosheid oplossen heel lang duurt.

Het is beangstigend traag.

Iets meer economische tegenwind en werkloosheid komt met deze middelen nooit tot een oplossing.

Feitelijk is dit nu eigenlijk al het geval, want we slagen er niet meer in om de langdurige werklozen die zich ophouden in de sociale voorzieningen in tijden van hoog conjunctuur weer allemaal aan de slag te krijgen.

Helaas leidt dit niet tot een intensivering van het zoeken naar een betere en sneller oplossing voor het werklozen vraagstuk. Men bestrijdt de symptomen wat voor de sociale zekerheid verschraling betekent.

5. De kern van de zaak.

In de kern van de zaak is werkloosheid en loondaling met werkgarantie de twee mogelijke resultante van een schok in de economie.

In de huidige praktijk wordt de schok voor het leeuwendeel door werkloosheid opgevangen.

Het systeem is goed voor te stellen als een dobber in het water. Door bijvoorbeeld een grote golf gaat de dobber kopje onder maar deze zal snel op basis van zijn drijfvermogen weer boven komen.

Volledige werkgelegenheid is de normale situatie.

De werkgelegenheid herstelt zich doordat de werklozen zich voor werk aanbieden en de werkenden beconcurreren op loon.

Er is een directe relatie tussen algemene loonhoogte en werkloosheid. Het herstel wordt gedwarsboomd doordat er maatregelen of macht posities zijn die dit vertragen c.q. verhinderen.

Dit levert vervolgens de langdurige massawerkloosheid op.

In de voorstelling van de dobber in het water zou dit kunnen worden gezien als dat de dobber zo verzwaard is dat zijn drijfvermogen onvoldoende is om weer bovenwater te komen.

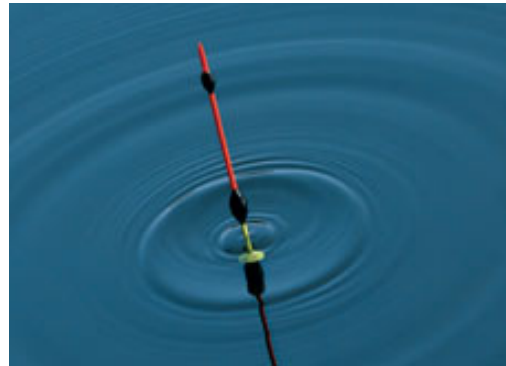
Enkele remmende effecten zijn:

Loongerelateerd:

- In arbeidscontracten van de omstandigheden afgeschermd loon en loonsverhoging afspraken.
- Te veel nadruk op de bescherming van de werkende en hun loon en loonsverhoging in CAO afspraken.
- Een te beperkte invloed van de vakbonden waardoor diegene die buiten de invloedssfeer van de vakbonden werken en werklozen onder vertegenwoordigd zijn. (Geen vakbond of een zeer sterke vakbond is voor dit onderwerp positief een zwakke vakbond is negatief.)

Werkgerelateerd: (Belemmeringen die werklozen en werkgevers ondervinden om partij te zijn op de arbeidsmarkt.

- Het sociale uitkeringstelsel biedt een inkomensgarantie. Die haalt voor een deel de noodzaak weg bij werklozen om met volle inzet partij te zijn op de arbeidsmarkt..

- Daarnaast blijkt het systeem vervuild te raken door verkeerd gebruik van alle betrokken partijen, overheid, werkgevers - en werknemers vakbonden en de uitkeringgerechtigden.
- Ontslagbescherming werkt beschermend voor de werkende en als belemmering voor de werkzoekende zijn positie.
- Een werkloos is vaak onervaren, een adequate ondersteuning is nodig om zijn positie op de arbeidsmarkt te versterken

Alle remmende effecten hebben een reden van bestaan. Vaak beschermen zij individuen op de arbeidsmarkt tegen een onheil. Remmende effecten kunnen alleen dan worden weggenomen als er net zo adequaat het onheil wordt bestreden. Hellaas is hiervoor het instrumentarium wat nu wordt gebruikt in de sociale zekerheid veel te zwak. Het integratietraject richting de arbeidsmarkt na goedkeuring van een herkeuring vanuit de WAO levert vaak geen baan op. Met dit soort oplossingen waar hard ingrijpen wordt gecombineerd met zwakke ondersteuning verspeeld men het draagvlak voor het aanbrengen van verbeteringen.

De schok in de economie kan via werkloosheid of loondaling worden opgevangen. De weg via het loon vraagt om een heel andere aanpak en een dynamisch instrumentarium. Het kernpunt bij deze aanpak is tijdelijke baangarantie. Bij baangarantie hoort onderhandelen over het loon. De werkgevers is immers anders niet instaat zijn totale loonsom aan te passen aan de economische realiteit, hetgeen hem mogelijk in een staat van faillissement kan brengen. De weg via het loon biedt kansen. De methode is veel goedkoper dan werkloosheid. Grote groepen uit het arbeidsproces nemen en vervolgens later weer in de arbeidsmarkt opnemen is zeer kostbaar. Macro-economisch zijn er ook voordelen werkloosheid verdiept de economische recessie, loongerichte oplossingen doen dit niet. Bij werkloosheid blijft een arbeidspotentieel onbenut. Bij een slimme aanpak van een loon/werkgarantie oplossing hoeft dit niet.

6. De oplossingen.

Oplossingen die remmende effecten opheffen of verminderen:

Wetgeving maken die garandeert dat ten tijden van massawerkloosheid loonbescherming in CAO en arbeidscontracten qua duur en hoogte wordt beperkt zodat het loon onderhandelbaar wordt. Of bestaande wetgeving aanpassen zodat deze situatie ontstaat.

- Landelijke onderhandelingen voor loon en werkloosheid tussen overheid en vakbonden.
 - Stimuleren van een algehele vertegenwoordiging van de werknemers - en werkgevers vakbonden. Een vakbond heeft in deze positie pas het volle belang om volledige werkgelegenheid na te streven.
 - Het versterken van deze structuur door deze te institutionaliseren
- Het ombouwen van de sociale zekerheid die betrekking heeft op arbeid door deze te richten op werk.
 - Het opheffen van inkomensgarantie en hiervoor in de plaats uiteindelijk werkgarantie bieden.
 - Intensief de werklozen naar werk ondersteunen. (In het Zweedse model wordt op dit punt door de overheid het 10-voudige geïnvesteerd ten opzichte van wat hier in Nederland gebruikelijk is. Deze investering wordt in zijn geheel terugverdiend via een lagere werkloosheid.)
 - Zodra het zeker is dat de ontwikkelde en gebruikte middelen ruim voldoende zijn om langdurige werkloosheid te voorkomen kunnen ontslagbeschermingen en vergoedingen worden verminderd.

Oplossing die het herstellende vermogen vergroten:

Het wegnemen van remmende - of tegenwerkende effecten is een ding. Het kiezen om de economische schok proactief op te vangen via loononderhandeling en werkgarantie is waar de echte winst is te behalen.

- Een tijdelijke regeling die bedrijven dwingt hun personeel in dienst te houden of licht te laten groeien, kan ervoor zorgen, mits precies ingezet dat de werkgelegenheid op peil blijft.. Een dergelijke regeling vraagt precieze kennis van hoe de recessie zich door de economie verspreid. Loononderhandeling en werkgarantie zijn altijd een onderdeel van deze aanpak. Hoe een economische schok door de economie verplaatst is goed te vergelijken met de golven die ontstaan na het gooien van een steen in een vijver. Het is van belang de regeling op de juiste plaats in te zetten en met de juiste kracht om effectief te zijn, in het voorbeeld de golven te dempen. Wordt dit middel zo ingezet dan ontstaat de mogelijkheid de werkgelegenheid te managen en te beheersen. De regelingen dienen tijdelijk te zijn om de continue veranderingen in de economie niet te lang te blokkeren. Controle op naleving is relatief eenvoudig aangezien de koppeling tussen werknemer en werkgever al op veel plaatsen administratief wordt bijgehouden.

Het beste resultaat zal worden gerealiseerd met een evenwichtige mix en een goede afstemming van alle voorstellen.

7. Huidige situatie.

Ondanks we dat we nu in een periode met langdurige massawerkloosheid zitten en er met bezuinigingen en loonmaatregelen is op gereageerd. Is er verder niet veel te bespeuren van initiatieven om tot gerichte, effectieve en snelle oplossingen te komen.

Ten aanzien van de toekomst maakt men zich meer zorgen over een gebrek aan arbeidskrachten door de vergrijzing.

Uit menige reactie klinkt het idee dat als niet eerst de economische groei de werkgelegenheid herstelt dat dan vervolgens de vergrijzing dit wel zal doen.

Dit beeld is op diverse gronden onjuist.

Als men zich het beeld van de dobber in de vijver voor ogen haalt dan is het duidelijk dat ook tijdens de vergrijzing een economische schok werkloosheid zal veroorzaken als wij dit probleem dan nog niet hebben aangepakt.

De vergrijzing zal het herstel hoogstens enigszins vergemakkelijken.

Een tweede argument is dat als je één probleem slagvaardig heb opgelost je tegelijk de atmosfeer creëert om andere problemen even slagvaardig aan te pakken.

Uitstel is dus geen goed idee.

8. Conclusie.

Als de geschetste oplossingen uitgewerkt en in gebruik zijn, dan is de STAAT in staat de arbeidsmarkt te sturen en te managen.

Economische schokken overgaand in recessies en tegenvallende groei is daarmee zonder veel

kleerscheuren op te vangen voor zover het ontstaan van werkloosheid betreft. De beperkte werkloosheid die nog kan ontstaan is eerder en in een hoger tempo op te lossen. Massawerkloosheid kan zo doende tot jet verleden gaan behoren.

Om de oplossing mogelijk te maken is het ontwerpen van het dynamisch instrumentarium nodig. Hoe leg je werkgarantie op voor welke duur op basis van welke criteria voor welke delen van de economie en hoe organiseer je loononderhandelingen die hiermee matchen. Hoe stuur je dit proces. Wie is hiervoor verantwoordelijk, wie ziet toe op de controle en hoe wordt er gegarandeerd dat er betrouwbare informatie is om het proces te sturen en te beoordelen. Als het instrumentarium rudimentair is ontworpen dan is het noodzakelijk in cases voor de verschillende sectoren van onze economie uitgebreid te onderzoeken of de aanpak functioneert. Op basis van de resultaten kan het ontwerp worden verfijnd. Na evaluatie van dit onderzoek kan beoordeeld worden of kan worden overgegaan tot invoering.

9. Opmerkingen.

- Minimum loon - Er wordt van uit gegaan dat bij een recessie in de regel geen ontslagen worden toegestaan en dat de lonen worden heronderhandeld. Dit kan afhankelijk van de diepte van de recessie loondaling betekenen. Dit botst met het minimum loon.
- Productieve uren – Er wordt vanuit gegaan dat met bovenstaande aanpak alle uren van alle werknemers productief in de economie blijven. Het is echter de vraag voor welk deel van de economie dit vanzelfsprekend het geval zal zijn. Voor bijvoorbeeld de automatiseringsbranche zal dit in hoge mate waar zijn. Voor een productiebedrijf met lopende band productie kan dit niet zonder ook een heroriëntatie op de te produceren producten.

Bron: Titel: *Unemployment Macroeconomics Performance and the Labour Market*
Auteurs : *Layard, Nickell and Jackman*
Uitgever: *Oxford Press, 1991*